

TYÖELÄMÄ- JA TASA-ARVO- VALIOKUNNAN MIETINTÖ 17/2004 vp

Hallituksen esitys 91. Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymän merenkulkijoiden henkilöllisyystodistuksia koskevan yleissopimuksen (muutettu) 2003 johdosta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 13 päivänä lokakuuta 2004 lähettänyt työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 91. Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymän merenkulkijoiden henkilöllisyystodistuksia koskevan yleissopimuksen (muutettu) 2003 johdosta (HE 196/2004 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti hallintovaliokunta on antanut asiasta lausunnon (HaVL 34/2004 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Liisa Saastamoinen, työministeriö

- oikeudellinen asiantuntija Veli-Pekka Rautava, ulkoasiainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Joni Heliskoski, oikeusministeriö
- lupahallintopäällikkö Anne Aaltonen, sisäasiainministeriö
- ylitarkastaja Ari Raatikainen, Tietosuojavaltuutetun toimisto
- asiamies Reima Angerman, Suomen Konepäällystöliitto ry
- toiminnanjohtaja Bo Gyllenberg, Suomen Laivanpäällystöliitto ry
- liittosihteeri Pekka Teräväinen, Suomen Merimies-Unioni ry
- työmarkkina-asiames Kimo Kostiainen, Ålands Redarförening rf.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Rahtialusyhdistys ry
- Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry
- Suomen Varustamoyhdistys ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Kansainvälisen työjärjestön (ILO) työkonferenssi hyväksyi vuonna 2003 merenkulkijoiden henkilöllisyystodistuksia koskevan yleissopimuksen, jolla uudistetaan vuodelta 1958 oleva yleissopimus nro 108. Uuden yleissopimuksen tarkoituksena on merenkulun turvallisuuden

parantaminen lisäämällä merenkulkijoiden henkilöllisyystodistusten luotettavuutta ja oikeaperäisyyttä sekä heidän maissakäynti- ja kauttakulkuoikeutensa turvaaminen.

Uusi yleissopimus määrittelee merenkulkijoiden henkilöllisyystodistuksen itsenäiseksi

merenkulkijastatusta osoittavaksi asiakirjaksi, joka—olematta passi—oikeuttaa haltijansa käymään maissa laivan ollessa satamassa. Mikäli kysymyksessä on valtion kautta tapahtuva kauttakulku (laivalle, laivalta tai muuten), vaaditaan lisäksi kansallinen passi. Henkilöllisyystodistukseen sisältyy uutena piirteenä biometrinen tunniste, joka muodostuu numeroina kaksiulotteiseen viivakoodiin tallennetusta sormenjäljestä ja joka kehitetään yhteistyössä Kansainvälisen standardisoinnin keskusjärjestön (ISO) ja Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön (ICAO) kanssa.

Esityksessä ehdotetaan, ettei yleissopimusta tässä vaiheessa ratifioitaisi. Yleissopimus kuuluu osittain Euroopan yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan, minkä vuoksi sen ratifioiminen edellyttää yhteisön antamaa valtuutusta. Komis-

sio on tehnyt esityksen neuvoston päätökseksi, jolla jäsenvaltiot valtuutetaan ratifioimaan yleissopimus.

Suomessa merimiespassi määritellään merimiestoimeen liittyvässä matkustamisessa käytetyksi matkustusasiakirjaksi, jonka antaa poliisi. Suomen lainsäädäntöön ei sisälly säännöksiä yleissopimuksen mukaisesta pelkästään merenkulkijastatusta osoittavasta asiakirjasta.

Lainsäädännöllisten muutosten ohella yleissopimuksen hyväksyminen edellyttäisi myös asiakirjan myöntämismenettelyn suunnittelua ja järjestämistä, tietojärjestelmien rakentamista, ohjeistusta ja henkilöstön kouluttamista, jotka vaativat ainakin 1—2 vuoden siirtymäajan. Hyväksymisen edellyttämien investointien suuruutta on tässä vaiheessa vaikea arvioida.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esityksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin.

Merenkulkijoiden henkilöllisyystodistuksia koskevan yleissopimuksen tarkoituksena on parantaa merenkulun turvallisuutta ja turvata merenkulkijoiden maissakäynti- ja kauttakulkuoikeus. Valiokunta yhtyy hallintovaliokunnan näkemykseen, jonka mukaan yleissopimuksen tavoitteet ovat erittäin tärkeitä ja kannatettavia.

Globalisaatio on entisestään korostanut yleismaailmallisen yhteistyön ja sopimustoiminnan merkitystä. Valiokunta painottaa erityisesti Kansainvälisen työjärjestön ILO:n hyväksymien sopimusten tärkeyttä pyrittäessä luomaan globaalit vähimmäissäännöt, joita työelämässä tulee kaikkialla maailmassa noudattaa.

Valiokunta pitää ILO:n sopimusten kattavuuden ja uskottavuuden kannalta tärkeänä, että Suomi ja muut Euroopan unionin maat pyrkivät ratifioimaan kaikki ILO:n sopimukset. Merenkulkijoiden henkilöllisyystodistuksia koskeva

yleissopimus on syntynyt syyskuun 11 päivän tapahtumien ja terrorismin vastaisten toimien merenkulun vapaudelle ja turvallisuudelle aiheuttamien ongelmien ratkaisemiseksi. Sopimuksessa on pyritty ottamaan huomioon turvallisuuden lisäämistarpeen ohella myös valtioiden rajalliset resurssit ja muotoilemaan vaatimukset siten, että ne pystytään täyttämään mahdollisimman kohtuullisin kustannuksin.

Yleissopimus kuuluu osittain Euroopan yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan, minkä vuoksi sen ratifioiminen edellyttää yhteisön antamaa valtuutusta. Komissio on tehnyt esityksen neuvoston päätökseksi, jolla jäsenvaltiot valtuutetaan ratifioimaan yleissopimus. Valiokunta viittaa tältä osin asiasta suurelle valiokunnalle antamaansa lausuntoon (TyVL 24/2004 vp).

Merenkulkijat ovat merenkulkualan yleismaailmallisen luonteen vuoksi erityisen suojelun tarpeessa. Viime vuosina heillä on ollut vaikeuksia päästä maihin ilman viisumia esimerkiksi Yhdysvaltoihin ja Hollantiin. Merenkulkijoiden maissakäynti- ja kauttakulkuoikeuden turvaaminen on välttämätöntä niin inhimillisistä

kuin työsuojelullisistakin syistä. Jotta maissakäynti- ja kauttakulkuoikeus voidaan saada turvattua, valiokunta pitää yleissopimuksen ratifiointia tärkeänä.

Hallituksen esityksessä ja hallintovaliokunnan lausunnossa on laajasti kuvattu niitä lainsäädännöllisiä ja käytännöllisiä syitä, joiden vuoksi yleissopimusta ei tässä vaiheessa katsota voitavan ratifioida. Valiokunta pitää tärkeänä, että ongelmiin löydetään mahdollisimman nopeasti ratkaisut, jotta Suomi voi pikaisesti ratifioida tämän yleissopimuksen, joka pyrkii turvaamaan inhimilliset elin- ja työolosuhteet merenkulki-

joille ja edistämään merenkulun vapautta ja turvallisuutta.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa,

että eduskunta ei tässä vaiheessa hyväksy Genevessä pidetyssä Kansainvälisessä työkonferenssissa 19 päivänä kesäkuuta 2003 hyväksyttyä kansainvälisen työjärjestön yleissopimusta nro 185, joka koskee merenkulkijoiden henkilölisyydistodistuksia (muutettu) 2003.

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jukka Gustafsson /sd	Terhi Peltokorpi /kesk
vpj.	Anne Holmlund /kok	Leena Rauhala /kd
jäs.	Tarja Cronberg /vihr	Paula Risikko /kok
	Sari Essayah /kd	Jukka Roos /sd
	Susanna Haapoja /kesk	Tero Rönni /sd
	Anneli Kiljunen /sd	Kimmo Tiilikainen /kesk (osittain)
	Esa Lahtela /sd	Jaana Ylä-Mononen /kesk (osittain)
	Pehr Löw /r (osittain)	vjäs. Tatja Karvonen /kesk
	Riikka Moilanen-Savolainen /kesk	Matti Kauppila /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.

TyVM 17/2004 vp — HE 196/2004 vp